

FOIA ENCICLOPEDICĂ LITERARĂ, APARE IN FIECARE LUNA DE DOUE-ORI

Prețul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria 12 corône
 Pentru România și străinătate . . . 17 franci

PROPRIETAR ȘI REDACTOR:

IOAN BACIU
 preot.

Prețul inserțiunilor:

Pentru publicațiunile de 3 ori ce conțin cam 150 cuvinte 6 cor.: 200 cuvinte 8 cor. și mai sus 10 corône

IMPORTANȚA SOCIALĂ A RELIGIUNII.

(În mare.)

Religiunea nu e numai un contrapond ce se opune precipitiului patimelor omenesci, ci e și faclia strălucitoare a civilizațiunei celei mai alesă. Mulți nu vor admite acesta aserțiune, părându-li-se imposibilă. Și vor dice: admitem și noi că religiunea împedecă multe rele în societate, dar ca religiunea să fiă promovătorea civilizațiunei celei mai alese, nu e cu puțință. Totuși nu-mi va fi greu a demonstra aceea ce am afirmat. În realitate: Civilizațiunea adevărată e perfecționarea minții și inimei omenesci, și nu esclude un progres material bine înțeles în aceea ce face ca viața omenescă să fie mai puțin incomodă și lipsită. Acest progres material e fructul nobilitarei minții și inimei. Acuma se întrebăm pre ori-care erudit: ôre nu se perfecționeza intelectul prin cunoșcerea adevărului? Nu se perfecționeză inima prin iubirea aceluia ce e într'adever bun și rect? Dar chiar oficiul religiunei este de a propune intelectului acele adevăruri importante cari sunt norma a tătă judecata rectă. Intelectul omenesc debil și obscur, are lipsă — ca să nu se depărteze de adevăr — de o făclia carea să-l clarifice, să-l lumineze. Voința omenescă ca să nu precipiteze în abisurile bunătăților aparente'are lipsă de o mână, carea să-i tindă ajutoriu. Acesta făclia și acesta mână e chiar religiunea cea adevărată, ce a dat-o D-deu genului omenesc prin Isus Cristos și prin biserica sa. Pre lângă misteriele cele mai înalte, cari deși sunt superiôre rațiunei, nu sunt contrarie dinsei, și ne dau notițe despre adevăruri sublime, la cari intelectul nostru cu vigôrea sa naturală nu ar fi ajuns nici odată,

pre lângă aceste religiunea învătă cu precisiune acele adevăruri, la cari intelectul omenesc ar pute ajunge, și la mulți filosofi a și ajuns, dar la aceste majoritatea ômenilor nu ar fi ajuns decât cu mare greu, și încă și atunci aceste adevăruri ar ramâne mai mult obscure decât clare. Astfeliu ilustrat fiind intelectul omenesc, pote progresa în cercetările sale fără temă dea greși. În realitate: cine comparăză erorile filosofilor, cari nu cunoscără sau despretuiră religiunea cea adevărată, cu raționarea ordinară și luminôsă a filosofilor creștini, va vedé, ce avantajiu mare primesce intelectul omenesc dela religiune în cercetarea adevărului.

Sciu prea bine, că în dillele nôstre religinnea cea adevărată, adecă biserica lui Isus Christos e acusată și reprezentata ca un inimic al sciinței; dar acela ce va judeca lucrurile, nu în obscuritatea patimelor și ignoranței ci la lumina rațiunei și adevărului va trebui se marturisescă chiar contrariul. Biserica a fost totdeuna promovătorea adevăratului progres în sciințe și în arte. Fu la umbra binefăcătore a bisericei că în seclii obscure ai barbarismului, se conservă iubirea sciințelor, studiul literelor, cultul artelor. Fără ajutorul bisericei nu am fi și acum îngropați în cea mai profundă ignoranța? Nu s'ar fi pierdut pentru totdeuna eruditele scrieri ale literaților și înțelepților anticî, dacă faimôsele mănăstiri ale creștinismului nu ar fi fost asilul sciințelor și artelor celor frumoșe în epoca barbarismului?

Trecută fiind nôptea barbarismului, când moravurile

popórelor din Apus au fost nobilitate de către biserică, — și astfel apărură aurora civilizațiunii moderne — cine se aplică cu iubire, diligență și constanță într'adever admirabilă, ea se progreseze intelectul omenesc în câștigarea științelor nu numai metafisice și abstracte, ci și naturali și practice, dacă nu fii cei mai devoți ai bisericeii, inșiși miniștri sanctuarului și mănăstirile cele mai austere? Universitățile din evul mediu, cari aveau un caracter cu totul eclesiastic, au fost fondate sau promovate de Pontificale Roman,

Pontificii Romani au fost aceia, cari sau pus în fruntea renascerei literaturii grecesci și latine.

Refugiații din Constantinopol — căduți în mâna Turcilor, venira să-și caute scut la tronul pontific din Roma. Famosul Grec Lascaris, pe colina Esquilin lângă palatul Papei Leon X, propune Europeenilor limba greacă. Papa Nicolae V. susține pe spesele sale o legiune de erudiți, pe cari îi trimite în totă lumea spre a aduna manuscri-

sele cele prețioase ale literaturii antice. Paul III. încurajează pe Copernic la descoperirile sale nemuritoare. Gregoriu XIII. face ca astronomii se calculeze mai regulat zilele și lunile, reformând astfel calendarul, care dela el își ie numele. Siat V. amplifică biblioteca Vaticană, obiectul admirațiunii universale. Benedict XIV. e salutat de inșiși Voltair, ca omul cel mai erudit în secul XVIII. Cine ignorează cu cât zel și insistență promovază studiile literari, istorice, filosofice teologice și exegetice actualul glorios Pontifice Leon XIII.; cu câtă doctrină e ornat el, cu ce eleganță scrie el în prosă și în versuri în limba lui Marc Tulliu, Virgiliu, Horatiu? Pentru aceea dintre eclesiastici s'au ridicat totdeauna luminaie mari în științe și arte. Spre confirmare aducem testimoniul nesuspect a lui Iosif La Farina. Acesta în „Istoria Italiei“ în concludiunea cărții II. vol. 2. scrie:

„Sacerdoțiul a fost enciclopedia celor dintăiu secli a „creștinismului. Cetesce operele Părinților bisericeii și vei

Drumul pînre sloiuri de gheață.

„afla intrinsele nu numai teologiă ci și jurisprudență, istoriă, medicină, musică și altele! Dinșiși știură subtilitățile logiceii, precum și folosul artelor mecanice, după cum era condițiunea timpurilor și puteau ținea discurs cu erudițiune și demnitate asupra ori-cărei materii propuse. Prima operă hidraulică se dătoresce unui călugăr, un călugăr inventă notele musicale, un călugăr cunoscu mai întâi în Europa pulverea de tunuri . . . un Pontifice Roman fu primul scriitor de teorii musicale.“

Er scriitorul italian Giovannini continuă:

„Cel mai profund în științele profane în evul mediu fu călugărul Gerbe, care ajunse apoi Papa Silvestru II.

El ne aduse cifrele arabice, și donă bisericeii catedrale din Rheims un organ făcut de dînsul, al cărei mechanism „era pus în miscare de vapor. Primiș interpretă a sistemului lumii, au fost: Regiomontano-Archiepiscop în Ratisbona, Cardinalul Cusano și canonicul Copernic.

„Orologele cu rôte și cu brățare le-a inventat preotul Pacific din Verona. Compasul, după opiniunea cea mai comună fu dat năierilor de diaconul Flaviu Gioia d'Amalfi. Primul port al Japoniei, la Mangasachi, a fost fundat de misionari catolici din secul XVI. Stenografia fu inventată de Ekchard, călugăr a S. Gallo.“

(Va urma).

CĂSĂTORIE ȘI SOCIETATE.

(H. L.)

(Urmare).

Necomputând pe învețătorese, în decurs de 2 decenii numărul femeilor care însele se susțin a devenit mai de 14 ori atâta ba în unele ramuri creșterea e încă și mai mare.

Dacă faptul ca femeile câștigă tot mai mult teren în înbrătoșarea funcțiilor bărbătești, îl putem considera de emancipățiune femească și ne putem bucura de acea că viața publică scote femeia din adevărata ei chemare, atunci acesta aparința în America nordică trebuie se o numim progres social, pentru că acolo femeia deja toate oficiile le poate ocupa. În Colorado nu numai comandantul de poliție ei și rabinul israelit încă e femeie. Primul ofician la bursa din Newyork e femeie a cărei soră e mare exportătoare de mobile; în Caazas-Cily capitanul pompieri lor e femeie asemenea și în stațul Mantana primprocurorul de stat.

Femei cu funcțiuni bărbătești se înmulțesc și în Anglia. În

Un pas prin munții nostri.

anul 1897 o dama de 32 ani a depus examenul de matroz în școla superioară de marină.

Au fost femei	în 1871.	în 1881.	în 1891
În serviciul statului	3000	—	8546
medic	—	25	101
scriitoare la diuare	225	452	660
corespondente la diuare	—	15	127
artiste	—	1960	3032
arhitecte	—	—	19
profesore de muzică	—	11000	19000
teatraliste	—	2368	3698
medic de cai	—	—	2

Damele care au studiat nu se căsătoresc de timpuriu. În universitățile din America în 1890 au învețat 1805 fete dintre care numai 28.2% s'au căsătorit. Dintre fetele care au obținut diploma numai 32.7% se căsătoresc între ani 25—30, între 30—35 cam 43.7%, între 35—40 ani 40.1% și de la 40 ani în sus abia 54.5% astfel în cea mai plăcută etate femească abia a 3-a parte ajung în rubrica căsătoriților căci abia în etatea mai înaintată pot spera cununa de mirt. Dintre cele ce cercetează universitatea nici una nu se căsătorește sub 20 de ani, cele mai multe între anii 25—30 și mai înainte abia 9.7%.

În Ungaria și Transilvania la olaltă compute. 150.000 fete rămân necăsătorite având vrăsta de peste 30 ani. numărul

văduvelor și al celor ce trăiesc despărțite de bărbări trece peste 1 milion.

În Anglia 3 și 1/2 milioane de femei se susțin ele însele, între acelea 22.000 sunt învețătorese; în Franța numărul acestor fel de femei face 4 milioane dintre care 70.000 sunt călugărițe, în Prusia 3 milioane de femei se susțin însele, mașinile din Elveția aplică 22.000 femei, în Italia 6 milioane de femei își află ocupațiune, în mașinile Coralle lucrează 10.000. În Rusia dintre 30 milioane femei numai a patra parte au mod deosebit de subsistență. În America femeile-medice au un venit colosal, în Filadelfia percepțiunile unei femei-medice trecu peste 20.000 dollari (atari sunt acolo 6 femei.)

În Ungaria încă se înmulțește numărul damelor în oficiile publice. Este doctor de femeie și vor mai fi pentru că la universitatea din Buda-vesta sau inseris ascultătoare. În 21 universități din Germania în jumătatea primă a anului școlastic 1897 s'au învețat 318 fete. Cumea oficiile de comunicațiune: poșta tren, telegraf, telefon subministreză pânea de toate zilele multor femei e fapt constatat dar nu se poate chiar gratula că și legislațiunea începe a fi avisată la iscusința ei.

Judecătoria cereuală din Naskoh a aplicat deja diurniști-femei care regulează actele oficiose — natural că în arhiv e interzis bărbăților a intra. Cel puțin acesta e ordinațiunea.

În imperiul ceresc, în Canton, naile care sosesc sunt încunjurate de luntre pline de cărmaci-femei care debarcă pe călători pe țernuri ba le mijlocesc și cuartir. Proprietarii luntrelor sunt femei a caror bărbari de comun își omoră viața sugând cu șete opiumul desmerdățiilor lumesci într-o cavernă ascunsă.

Atare debarcatore de călători e și matrona chineză — Suzan, pre care o amintește Hesse-Wartegg dicând că și-a fost adunat o avere de mai multe mii de unde ajungea și soțul ei spre ași ruina viața prin plăceri lascive.

În acele ocupațiuni unde inima e cel mai bun sfătuitor, acolo se disting și femeile ca d. e. la cari era de învețător, preot, medic unde învețătura lor e predomnată de simțământul de datorință și iubire, dar în afaceri de comunicațiune unde trebuie lucrat cu cifre, iute comit erori. Mai puțin ar fi ertat a-le pune în scaun de judecător pentru că inima nu le ar lăsa a apleca legea cu totă strictețea.

Formarea statelor amazone e o întorcătură socială, de unde despre formarea acelor scriitori vechi vorbesc cu mai multă sau mai puțină fidedemnită și nu arare-or amintesc cazuri unde numai femeie poate fi domnitor, ceea-ce se poate vedea și în unele state culte de ași, așa cel dintâiu popor al lumii — Anglesul — este entusiasmă pentru Elisabeta din vécurile trecute și pentru regina sa de ași, care deja de 60 de ani stăpânește imperiul insulelor.

Istoria încă ne arată că guvernarea prin femei e adese-or mai norocosă de cât a bărbăților, care fapt nepota lui Ludovic al XIV regele Francei în naivitatea sa astfel l'a interpretat: „asupra domnitorilor-bărbări influențază femeile, domnitorilor-femei bărbării le sunt sfătuitoari.“

Nici acestea dame de poziți atâr de înaltă n'au rămas afară de legătura căsătoriei, excepțiune face pôte că numai Elisabeta regina Angliei, care a rămas necăsătorită în totă viața. Ea a corfat pe Filip II regele Spaniei dar de altcum s'a declarat forte sincer cumea ar merge bucurosă după pontificele Sixt V dacă ar cere-o. Pe acesta întru-atâr l'a admirat pentru virtuțile sale, încâl cu o lovitură a salvat Italia de bandiți.

Dupăcum enareza scriitorii vechi greci, femeile din cetatea Tyemiseyra de lângă riul Thermodon de pe țernurul nordic al Asiei-mici din ținutul Trapezunt fostul stat Amazon, numai odată

în an concedeau bărbatilor lor se le facă visita. Nici în Sparta nu era iertat bărbatilor se dormă acasă, ci la olaltă în castru iar pe care l'au observat că a fugit acasă, era obiect de baljocură tuturor.

În contra Amazónelor s'au luptat dintre eroii greci Belorophon și Hercule, care luă în posesiune dela regina acestora încă și brâul.

Amazonele au locuit și în America-nordică pe insula celui mai mare riu Occolaro la gura râului lateral Sanari. Dela ele s'a luat riul cel mare numirea de riu Amazónelor. Pigaffeta bătrânul lor suveran enareza ca acestia ucideau ori-ce bărbat care se abatea pe acea insula.

Adeverata istoria sub numirea de amazone înțelege atari femei, pe cari iubirea inflăcărată față de patrie le-a făcut se-și uita de misiunea lor adevărată. Ele merită de-a fi admirate dar nu de-a fi și urmate de ôre-ce lauri eroismului femeesc crece la căldura focului vivifăcator al vetrei casnice; ângerul păzitor al casei e femeia ori e mamă iubită, ori soție fidelă ori un ângerăș de fiică inocenta. Pentru aceea dîse un mare bărbat: „Dați-ne mame bune și v'om reforma omenimea.” În ziua de adî pe mulți băbăți îi rețin dela căsătorie diverse motive adese nebasate.

Nu de mult s'a serbat nunta de aur un Angles și din acel incident a calculat, ca cât l'a costat soția în timp de 50 ani. Acel Anglez când s'a căsătorit a avut venit anual 600 fl. Cât a fost mire a spusat 120 fl., susținerea casei pe an l'a costat 3000 fl. din care jumătate sunt pretensiunile esclusive ale femeii: îmbrăcăminte pentru femeie pe an 600 fl., cadouri 200 fl., petreceri și teatru 360 fl., voiajouri 1200 fl., apoi medicul și apoteca încă au costat ceva. Prin urmare susținerea femeii la costat 3200 fl. pe an ceace în 1/2 seculu face 160.000 fl., dar ôre traiul de pre piață?

Acea aksioma, cumcă femeii frumoșe și bune sunt multe dar femeii intelepte sunt puține, încă a dat obiect de cugetat pentru băbăți din care cauză sortea bărbatului e femeia. Francesul Flammarion favoritul scriitor al femeilor, într-o tractare astronomică a desteptat o adevărată revoluțiune prin interpretarea următoare:

Ce e mai ușor ca fulgerul? Pulverea.

Ca pulverea? Ventul.

Ca ventul? femeia.

Ca femeia? Nemica. Trist lucru de ar fi așa!

Pre femeile alor trei popóre din Europa astfel le caracterisază un bărbat „femeia francesă se căsătoreșce din considerațiune, cea anglesă din datina cea germană din amor. Femeia francesă iubește cât în săptămânile de miere, cea anglesă în tota viața cea germană în veci. Femeia francesă își duce fata la bal, cea anglesă la beserică cea germană în culină. Femeia francesă

e ingeniosă, cea anglesă cu minte, cea germană cu suflet. Femeia francesă se gatește cu gust, cea anglesă fără gust, cea germană numai s'e îmbracă. Femeia francesă flecarește, cea anglesă vorbește, cea germană face alaiu. Dela femeia francesă primesci roză, dela cea anglesă georgine, dela cea germană nu me uita. Femeia francesă are limbă, cea anglesă cap, cea germană inimă.

Mai mult ar putea spesa femeile francese dar nu spesază, mai mult spesază cele francese încă și atunci când nu le permit împrejurările, mai păstrătoare sunt femeile germane și cele din Elveția.

Putem concluda din cele vădute cumcă din inima femeii din vécul venitor va dispărea frageđimea care acum eucereste cumcă inima viitoarelor fice ale Evei nu va fi vivificata de acea suavitate binefăcătoare deorece creșterea lor va fi bărbătescă, lumea sentimentelor lor obscură; a iubi și a fi iubit nu va fi mai mult element de viața pentru ele ci o distracțiune superiöra ceace spiritul obosit ș'o permite sub titlu de recreare. Nici căsătoriu nu va fi mai mult unirea voluntara alor 2 inimi ce se iubesc ci numai atingerea alor 2 atomi din univiers.

Valea Gedrului din muntii Perineilor.

Fereșcă D-đeu ca se nu vie imperația aceștei aparințe căci atunci jumea acesta și de altcum ticăloșă și nenorocoșă ar fi o îndoită vale a plângerilor, pre care acum femeia ca mamă, soție fidelă, fiică grațioșă, o scie femeia în un paradis anticipat. Grădina aceștei trinitați plăcute în societate e căsătoriu ca lamă de D-đeu lăsată.

(Fine).

Marga.

Așa demult.

*Așa demult nu team vedut
De nu mai pot de dorul teu,
Se viă iubite țiam cerut
Se alim vâpaia în siml meu: —*

*Așa demult nu team vedut
Imă pare un veac întreg de atunci,
Când fericita țiam credut
A tale șopte, vorbe dulci.*

*Se vii iubite țiam cerut
Și n'am rugat lui Dumnezeu, —
Se aflu totul ce am pierdut
Și pacea sufletului meu.*

*Nu sciu de ce?! tu n'ai venit
Și nici nimica nu m'ai scris,
O! de-ai scii suflet iubit!
Durerea dorului respins.*

Toii.

Cărți poștale ornate artistic.

Este lucru vechiu a întrebuința floricele și foișore adunate de pe câmp sau din grădină pentru a face unui sau altui dintre cunoscuții noștri câte o surprindere.

Mai de mult decorau cu foi, flori și mușchi uscat capul hârtiei de epistolă.

Un aranjament minunat care se poate aplica cu succes, foarte bun este combinând florile adunate și lipite cu boboci sau bone colorate în aquarel. Efect mare și frapant obținem pe aceasta cale la cărțile poștale a căror papir e mai consistent. Fragi, ghindă, smeură, sunt obiecte minunate pentru aceasta tehnică: dintre flori, clopoței, nu — me — uita, etc.

Procedura o facem pre cum urmează:

Alegem frunză de marimă mijlocie, ba e mai consult a alege frunze mitite decât prea mari. Le punem 10 minute în spirt de vin, apoi le uscăm între hârtie sugătoare albă.

Când frunzele sau florile sunt pe deplin uscate, ne facem cu cerusa, pre respectiva cartă, o schiță ca se fim în curat cu aranjamentul. Lipim acum cu gummi arabic, nu prea subțire, frunzele, având grijă că gummi se nu easă pe sub marginile frunzelor. După aceasta cu colorii de aquarel, în locurile goale acomodate desemnam fragile, smeură, ghindă etc, prelungim și împreunăm codile etc, având totdeauna în vedere *natura*. Când suntem gata, ne vom convinge că o cartă postală executată pre aceasta cale este nu numai foarte interesantă ba are și o valoare separată fiind manufactura sau se dicem opul artistic propriu al nostru.

Minunata e și o crenguța de iederă, lipită bine și ici colea aplicând pre una sau alta dintre frunze colorii de bronz auriu sau argințiu: ér pe codă și rami bronz de aramă. Aceasta ocupație abstragând dela împrejurarea că ne ofera ceva nou și interesant în sfera „ilustratelor” ne cultivă în mod extraordinar gustul artistic, simțul estetic și ne indeamnă vrând nevrând a contempla natura, ceea cartă mare deschise pentru toți cari au ochi de veșt, dar carea pentru mulți, foarte mulți, conține hieroglife nedescifrabile.

Nori și ploie într'un pocal de apă.

Luam un pocal de sticlă (de circa 20 cm. înălțime, și 10 cm. diametru) și-l umplem de jumătate cu alcool de 92° o., apoi acoperindu-l, cu o cesa de porcelan îl inferbântam pe încetul în scaldă de apă terbinte, fara a-l așa se fearbă. După aceasta îl scotem și-l punem pre o tabla de lemn ca să se recească (d. e. pre măsură.) Vom observa, ca fluiditatea abureaza încă tare, dar cesa nu preste mult atât de mult se recește încât vaporii se aglomerează, formează nori mititei din cari o ploie deasă, repede, cade în fluiditatea din pocal. La început vaporii se ridică aproape până la cesa de porcelan, dar în urma recelei gradate zona aglomerării, cade mai jos și de asupra stratului de nori se poate observa un strat curat. Eaca „în miniatura” circulația apei pre pământ: fluiditatea e marea, sus cerul curat, sub el norii cari dau ploia aducând apa earași în mare. Dacă îndată la început schimbam cesa cu una rece, în pocal vom avea fortuna formală.

După: Zeitschrift für den phys. u. chem. Unterricht, a. 1897.

Nițu.

DE ALE POPORULUI.

Legendă despre satul Frâua.

Frâua este un sat cu peste 500 locuitori, din cari parte sunt români și parte sași. Este departe de Mediaș cam de două ore. Sașii sunt luterani er români divisați sunt parte greco-catolică și parte greco-orientală. Fie-care confesiune își are biserica sa. Luteranii dispun de o podobă de biserică ca-și care n'are soț în jur. Români nu stau cu mult mai rău decât compatrioții lor. Au două biserici ce le pote servi drept laudă, ambele sunt foarte solid edificate și's una lângă alta. Scolii sunt două, una a sașilor și alta a românilor greco-orientali. Români unii își țineau școala în o casă privată cu învățator plătit din sudorea lor, dar sperăm că prin o bună înțelegere se vor uni cu cei-alți frați și astfel le va

fi cu mult mai ușor. O pricep și ei astăzi, că „Eu țî-s frate, tu-mi ești frate în noi doi un suflet bate.” Locuitorii sunt agricultori cu puține excepțiuni. Starea materială li-e bunicică și trăesc în bună înțelegere la olaltă. Asta-i starea Frăuei din timpul de față.

Despre originea comunei noastre, ne spun bătrânii următoarele.

În vremurile vechi, cam pe la 1148 când cu colonisările lui Geza al II-lea, s'ar fi așezat la noi un cârd întreg de coloniști, a-i căror urmași sunt sașii noștri de astăzi. Ci-că satul ar fi fost întreg săsesc. Români de pe aici locuiau prin munții Sibiului,

unde se indeletniceau cu crescerea vitelor, a oilor și cu vinatul. Că ce era se facem în fața păgânilor ce veneau ca spuza se ne inghită. Stăteam chitiți așa la munte, până era pace și liniște, și apoi strecurându-ne la vale ne aședăm care pe unde putem. Cea mai mare parte se aședau aprópe de munți, ca la o vreme de năpastă se potă fi mai iute ocrotiți. Cei mai curăjioși își mânau turmele înainte până și potriveau un loc pe plac. Pe acele vremuri — diceau — câțiva românași cu trei turme de oi, au venit încet, încet, de pe coasta muntelui până la noi în sat. Când colo se vedî minune! Sași au înlemnit. Ei rogu-te, n'au mai vedî în viața lor oi frumoase de cari aveau românii. Din vorbă în vorbă întrebă sașii, că de unde sunt oile? Românii noștri glumeți din fire, le spun că ei au scos oile din Târnava-mare ce trece dinjos de Frăua, de acolo de unde se viră râul Visa în Târnava. Știau ei bine, că acolo-i apa mai afundă. Sașii lacomi, ca și astăzi, au alergat cu mic cu mare la albia Târnavei, și cât ai bate în palmi mai toți erau în apă. — „La fund, mai la fund jupâne, că-s mai mai bărnace strigau românii.“ Și cum erau cu cióreci pe ei, s'au infoiat și îi trăgea la fund, așa încât toți acolo și-au allat pierdarea. Pe urma lor rēmas'au frăuele sau jupănesele cum le mai dic românii tot din ris și glumă. Satului nostru datuiau poliera de Frăua sau nemțesco Fraendorf și așa a rēmas până în ziua de astăzi.

* * *

Deasupra Frăuei, colo cătră resărit se vede și astăzi ruina unui stan de pētra mai mărișor și a altor patru mai mici despre cari ómenii spun următórea poveste:

Pe aici trăiau în vremile mai vechi, când anume nu se știe o baba hărcă și urită de se te crucesci și se fugi trei diile întregi de ea. Se spune că ar fi avut un ficioraș mândru și frumos de se-i beai apă din gură. Ce contrast! După ce ficiorul a devenit flăcău s'o cununat cu o deită care n'avea soț în 7 sate și de ai fi cotal chiar lumea întrégă.

Trăiau ei bine la olaltă, anii li-se păreu ceasuri și ceasurile clipe, până odată când bătrana infuriată, pentru-că pismuia frumoseța noru-sa o făurit în creierii sei ideea pe care de bună-semă a plămădit'o cu gând rēu:

În luna lui Faur, când e gerul mai sdravēn o trimes'o în pădure după fragi. Să te ferească D-dēu de sócră rea că se scolă vâlvoiu ca și-o vreme năprasnică. Apoi se te ții băete. N'am pomenit tineri se-si laude sócrele, dar dău pe asta chiar de fel n'o pot lăuda. S'o dus biata noră și-o cotal și-o cotal, dar de geaba că no găsit nimica, că-cî cine-o pomenit se crească fragi sub zăpada grosă de trei urme. Cu mânilé încrucisate, privind pios la cer, cu inima sdrobotită de durere s'o rugat lui Dumneđeu s'o scotă la lumină, și-o scos'o D-dēu. Așa plângând pierdută în altă lume, cu mintea aiurând pășia încet spre casă. Mergea plângând și bo-cind, eacătă de-odată vede la picióre o ulcieă plină, plinuță de căpsune (un fel de fragi mai mari). Cine-și pote inchipui bucuria femeii noastre! Marei Dumneđeu! „Tu ești D-dēu carele faci minuni.“

Când o vedî sócră minunia asta, numai nu plesnia de ciudă ea se făcea într'o ureche ca și când, cojamite, cămp'ar fii întreg covor de fragi. Dar știți Dumnea-vóstră, nevoiai spornică: În ziua următóre, din aceia-și lună, care se deschilinea de ceialaltă prin aceea că era mai frigurosă. Era inghet de crepa pământu și se despicau arborii, ca 'n gerul bobotezii, de nicî cănele se nu-l scotî afară. Pe vremea asta și-o trimes nora cu caprele la pășune, spuindu-i că, dacă nule-a aduce sătule atunci i-i taie capu și'l aruncă la căni. Am uitat se ve spui că feciorul babei sau bărbātu norei lipsea de acasă de vre-o două săptămâni.

Și s'o dus nevăstuța, și cum mergea caprele-i se opinteau în cale, și icî cădea una, dincolo alta, până le-o perdut pe tóte patru. Plângând de durere, privea la ele cumu-și dau sufletu. Ne-mai putând opri vactele inimei inceptu se blasteme, și-o blăstămat așa de tare și așa de jalnic încât norii stau pe loc, frigu s'o oprit și tóte-tóte ascultau cu mila.

Dumneđeu tóte le vede și tóte le aude, și-o audî rugămintea nevestei frumoase, și-o mánat așa în nestire pe baba haină, și când o fest pe lângă locu de blăstăm s'o prefăcut în stan de peatră care și adî se mai vede. Spun că baba de rea ce e câte-odată pe an se svărcolește și atunci plouă și fulgeră, orî ninge și tună. La ziua astai dic românii și Sași ziua babei de năpaste. „Nu săpa gropa altuia, ca se nu cadî tu în ea.“

Isidor Dopp

Poesii populare

— Culese de Maria din câmpia. —

Ionică Ionică
Gurița-ta mândră mică
Inimuția-mi, rēu meo strică,
Ochi, tăi ca murile
Zeu meo furat mințile...
Așa bine le-o furat
Că-i de mult de când le cat
Și de ele n'am mai dat.

Tu Elașule oraș mare
De ce-mi tot faci superare
Tu și-acum și mai demult

Mare jele me-ai făcut.
Blajule plin de povoiu
Ce m'ai luat dămi-înapoi...
Tu ai luat pe badiță
Dămi acum macăr țerna.
Se me stimper cu dinsa
Dacă nul mai pot vedea,
Țârna să o port în mână
Chipul badii în animă
În animă pân la mórte
Nime de acol' nula scote.

Cronica.

Fidanțați. D-l *George Magyar Ungureanu* din Chechișin șef de tipografie cu d-șora *Luceafărul Baci* în Șoimuș.

O festivitate populară la noi.

În numărul trecut a revistei noastre am avisat pe publicul nostru cetitor despre inaugurarea edificilor celor nouă a școlii și caselor parohiale din loc ce s'a proiectat de a se ținea Duminica la 7 a l. c. grăbim acum de a face o scurtă descriere despre decursul acestei festivități populare.

Pregătirile.

De și poporul era foarte ocupat în decursul săptămânei cu eculul cucuruzului totuși nu a întreprins de a face pregătirile de lipsă atât pe la casele lor cât și mai ales la grădina din mijlocul satului unde s'a ținut petrecerea.

Dela sânta biserică până la edificiile cele nouă ambele părțile străzii principale erau decorate frumos cu stâlpi de mesteceni frumoși. În grădina erau făcute o mulțime de mese așezate în mod simetric și vis-à-vis de masa cea mare destinată pentru înțelegință era bina coriștilor împodobită cu stâlpi verzi.

Pe străzile frumoase măturate și poporul îmbrăcat sărbătorește aștepta sosirea oștelor.

Protopopul Silași de la Eștișă.

Din toate părțile începeau a sosi trăsuri cu preoți, bărbați, junci tineri din munți și din câmpii. La orele 8¹/₂ spre bucuria popoului a preoților și publicului adunat sosește și Mult onoratul domn protopop *Alexandru Silași* din Bistrița cui prea stim. d-na protopopeasă și cu fca d-sale d-na *Aurelia Soponescu*, bucuria era la culme pentru că protopopul *Silași* e un bărbat foarte popular în ținutul acesta iubit atât de inteligenți cât și de popor cu carele știe tracta cu atâta blândetă și bună voință încât a captivat animile tuturor cu purtarea s'a cea plăcută. Știam noi și știa întreg publicul adunat ca domneasa nu va lipsi nici de la aceasta festivitate precum nu lipsese delă nici un act nici în alte locuri unde interesele noastre bisericesti școlare și naționale reclamă ca se fie de față. Știind ca va veni toți îl așteptau cu dor și sosind în mijlocul nostru animile publicului adunat se implu de bucurie.

Missa solemnă.

Biserica era plină de popor venit din toate părțile spre a lua parte la aceasta festivitate.

Sta missa se celebra prin domnul protopop *Silași* asistat de preoții *Suia*, *Bârsan*, *Iuga*, *Nechiti*, *Cujesdean*, *Oltean*, *Mih. Baci*, și *Ioan Baci*. Toți îmbrăcați în ornate bisericesti cari de cari mai frumoase. La liturgie a cântat corul plugarilor din Șoimuș condus de energicul învățător *Basiliu Baci* care prin procesiunea executării missei corale compuse pe 4 voci cântată atât de dulce armonios și fermecător a stors admirarea tuturor celor de față.

La finea s-tei liturgii preotul local dl *Ioan Baci* a predicat despre îndurarea creștinească demonstrând dogmaticeste că nu e numai sfat ci poruncă D-șească de a da dar celui sărac și că cine dă ajutor la o biserică ori școlă săracă nu ajută numai pe un sărac ci pe toți seracii cari aparțin acelei biserici ori școle pentru ca toți credincioșii atât cei bogați cât și cei seraci îndatorați sunt de a susține biserica și școla lor, acum fiind numărul seracilor din cutare parohie atât de cumpănitor încât acelora le este preste puțință de a înzestra școla și biserica lor cu cele trebuincioase și venind un binefăcător îndurător care face milostenie cu aceia biserică și școlă, prin darul dat de el ajută nu numai biserica și școla ci în mod indirect pe toți credincioșii și seracii acelei comune cari îndatorați sunt de a se îngriji de podoba casei Domnului.

Cel ce dă seracului pâine și-l îmbracă cu vestminte sau i-l ajută cu bani acela prin fapta s'a de îndurare scapă trupul celui serac de la perire. Cel ce contribuie înse la susținerea bisericilor și școlilor bietilor seraci, acela scapă sufletul lor dela perire

și pe cât e mai scump sufletul decât trupul pe atât e mai scumpă și milostenia ce se face bisericilor și școlilor serace decât milostenia făcută seracilor particulari.

Nu numai cei bogați sunt îndatorați de a da milostenie bisericilor, școlilor și seracilor, ci chiar și cei seraci încă datori sunt a face acesta după măsura talanților de cari a fost învrednicit din partea bunului părinte ceresc.

Apoi arată necesitatea pentru constituirea credincioșilor în reuniuni caritative arată scopul, înființării reuniunii din loc. „Caritatea” ce s'a propus de a ajuta bisericile și școlile gr-eat. mai serace. După predică a urmat miruitul și înscrierea de membri la reuniunea „Caritatea.”

Poporul intru atât s'au însuflețit de sublimul scop ce urmărește această reuniune încât la înscrierea membrilor noi și încasarea banilor 4 scriitori abia a potut termina în timp de o jumătate de oră.

După miruire întreg poporul în frunte cu preoții și corul plugarilor în sunetul clopotelor și a cântărilor evlavioase a plecat într-o imponentă procesiune până la edificiile cele nouă a școlii și caselor parohiale unde după oficierea sântirei apei și stropirea caselor cu apă sfințită d-l protopop *Alexandru Sil* și prin o vorbire bine simțită arată însemnătatea festivității inaugurării acestor edificii și cât este de necesară știința și cultura pentru tot omul din lume dar în specie pentru poporul românesc. Îndemnă pe popor de a griji de școlă și prunci ca de lumina ochilor lor și de cultură ca de pâinea de toate zilele. Mulțămesc preotului local *Ioan Baci* pentru zelul ce îl desvoltă pentru prosperarea bisericii, a școlii și popoului din Șoimuș.

Mulțămesc învățătorului pentru conducerea corului ce desfășoară inimile credincioșilor și îl îndemnă ca pe cum e școla de frumoasă așa se stăruiască se fie de frumos și sporul ce-l vor face prunci școlari. Și în fine mulțămesc credinciosului popor pentru jertfele prestate pentru școlă și biserică îl îndemnă de a merge înainte pe calea progresului și a culturai.

După acesta cuvintare frumoasă și instructivă întreg poporul s'a reintors până la biserică în ordinea cum a și mers, a încunjurat biserica și după terminarea ceremoniilor religioase s'a adunat întreg publicul în grădina din mijlocul satului unde s'au pregătit cele de lipsă pentru banchet și petrecere.

(Va urma).

Echouri.

Publicam unele adrese sosite parte la adresa redacțiunii *Revista Ilustrata* parte la adresa comitetului aranjator, de la cei ce nu a putut lua parte la serbările din Șoimuș:

Scumpilor mei! Regret că din cauza scurtimei timpului nu pot lua parte la frumoasele d-văstre solemnități.

Ve doresc din inimă, împreună cu iubii mei poporeni succes deplin constant în lupte, și darurile biruinței desăvârșite.

Aduceți-ve aminte de sincerul d-v. soț de luptă.

Șișești, 6 Oct. 1900.

D-r Vasiliu Lucacui paroch.

Onor Redacțiune! Ve pun la dispoziție 50. exemplare din broș. „Suspîn și zimbire” din prețul cărora jumătate dăruiesc reuniunii „Caritatea.”

Antoni Pop.

POSTA * * *

* * * REDACȚIUNEI.

—*—

Fiind preste măsură ocupați în numărul acesta nu putem da răspuns la numeroasele întrebări ce ni s'a făcut din partea. Prea stimatilor cetitori ai revistei *Ilustrate*, vom face-o acesta înse în numărul viitor când vom publica și numele celor ce a deslegat bine găciturile publicate de noi.

PRIMA TIPOGRAFIA ROMÂNEASCĂ
 ÎN
 NORD-OSTUL TRANSILVANIEI.

Prin acesta fac cunoscut onoratului public, cumcă am înființat în Șoimuș (comitatul Bistriță-Năsăud) un stabiliment tipografic provădut cu cele mai bune mijloce tehnice, aranjat după stilul cel mai nou, cu literile cele mai moderne, unde se primesc spre executare:

Tipărituri de bancă,
 BILETE DE VISITĂ

Cărți și broșuri.

Foi periodice,

Bilete de logodnă.

Invitări la nuntă,

ANUNȚURI,

Registre,
 BILANTURI.

Compturi,
 PREȚURÎ-CURENTE

Cuverte.

Bilete de înmormântare,

CIRCULARE.

Cu cele mai moderate prețuri.

Tipografia BACIU. Șoimuș.

Comandele se execută prompt și cu acurățeață.

Prețurile sunt foarte moderate.

Tipografia BACIU în Șoimuș
 (Sajó-Solymos u. p. Nagy-Sajó).

La administrațiunea foiei
 „Revista Ilustrată“
 în Șoimuș, u. p. Nagy-Sajó
 se află de vândare:

Cum se fotografăm? — — — — —	cor. 1.—
Oglinda inimei poesii de G. Bugnariu —	„ —.50
„Revista Ilustrată“ pe anul 1898 ediția de salon — — — — —	„ 10.—
„Revista Ilustrată“ pe anul 1898 ediția portală — — — — —	• 5.—
„Revista Ilustrată“ pe anul 1898 semes- trul I, elegant compactată — — — — —	• 3.—

Portretul metropolitului Șuluțiu pe carton de luc — — — — —	cor. —.40
Portretul lui George Barițiu pe car- ton de luc — — — — —	• —.20
Castelul Peleş tablou pe hârtie de luc —	• —.30
Novele și schițe de I. P. Reteganul —	• —.70

Toți acei, cari comandă **tóte opurile de mai sus de-odată**, capetă un scădemēt dela pretul indicat.

Administrațiunea.